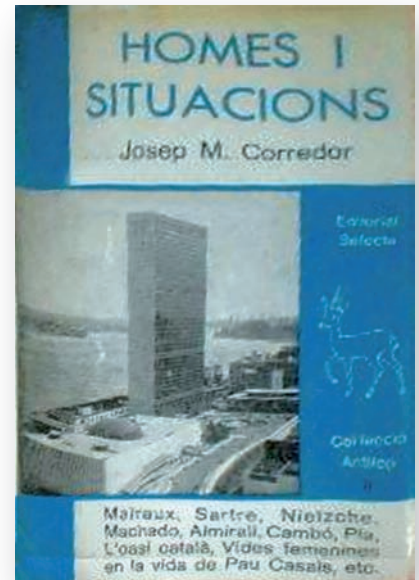
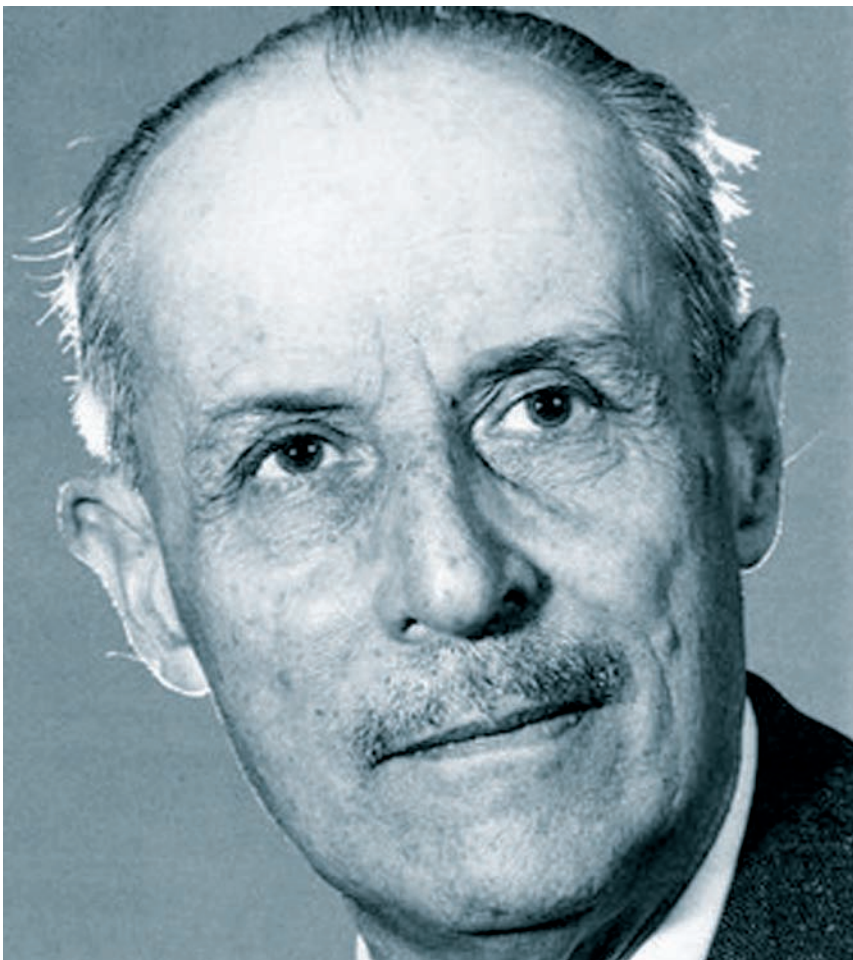

Homes i situacions de Josep Maria Corredor

VICENÇ PAGÈS JORDÀ > TEXT

JOSEP M. CORREDOR O L'ESFORÇ DE SABER

Josep Maria Corredor i Pomés (Girona, 1912 – Perpinyà, 1981) va ser un de tants intel·lectuals catalans que es van exiliar arran de la guerra. A diferència d'altres, però, ell no va tornar. Va ser mestre, professor universitari, secretari particular de Pau Casals i traductor a la seu de l'ONU a Ginebra. Conegut sobretot per *Conversations avec Pablo Casals* (1954), una obra de divulgació que ha estat traduïda a una dotzena d'idiomes, també és autor d'altres llibres sobre aquest músic, i sobre Joan Maragall, al qual va dedicar la tesi amb què es va doctorar en lletres a Montpeller. El 1976 va publicar, a l'editorial Selecta, *Homes i situacions*.

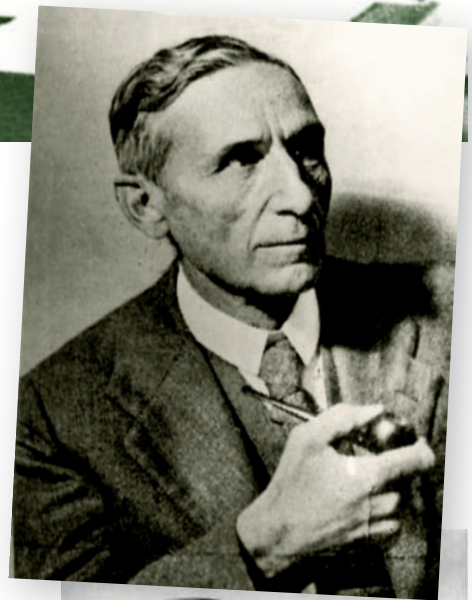

>> *Josep M. Corredor i Pau Casals a Prada, en el decurs de la preparació de les Converses amb Pau Casals. A la dreta, Pompeu Fabra; a sota, Jean-Paul Sartre.*

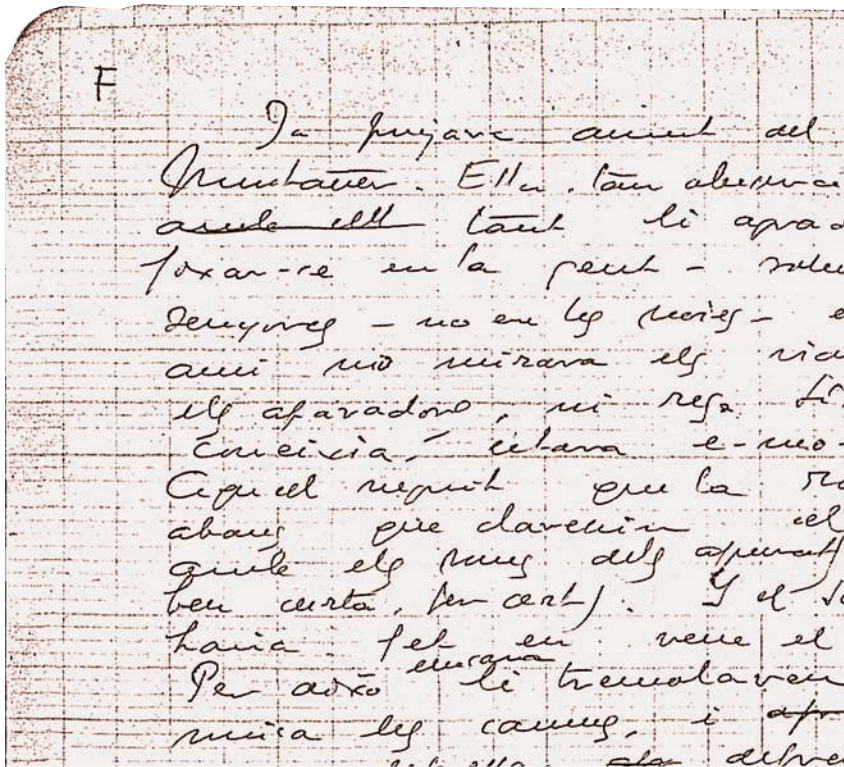
Aquest llibre recull una vintena de textos, inèdits o bé publicats en català a *L'Indépendant* de Perpinyà, que Corredor va dedicar a qüestions de cultura i de política, dos àmbits que entren dins les competències del que als anys setanta s'anomenava —sense ironia— un intel·lectual, i que avui dia es troben lamentablement desvinculats. L'autor parla amb coneixement de causa de personatges que han deixat una empremta en la nostra manera de veure el món, com Nietzsche, Saint-Just o Sartre (a qui va traduir al català), i també, d'una manera més específica, Valentí Almirall, Francesc Cambó, Pompeu Fabra i, finalment, Unamuno i Dionisio Ridruejo, no tots tan coneguts avui dia com caldria.

Un dels escassos textos del recull que no estan dedicats a cap autor es titula *Consideracions sobre l'«estudi»*. Publicat quan el Ministerio de Educación y Ciencia acabava d'implantar l'Educa-

ció General Obligatòria, aquest text preveu amb exactitud el desgavell de l'ensenyament que s'ha produït a la Catalunya actual. Armat amb informació, reflexió i independència, Josep Maria Corredor va ser capaç d'endevinar els nostres problemes abans que ningú sentís a parlar de crèdits de síntesi ni d'aules d'informàtica. De fet, ell no posa l'èmfasi en l'ensenyament, sinó en l'estudi, una paraula —un concepte— en vies d'extinció que equival a «l'esforç mai fàcil ni còmode», sobretot en aquesta època de «nens aviciats» davant del «deveçall de facilitats i sol·licitacions» propi de «l'actual civilització dels *gadgets*». Corredor dedica també un advertiment als pares que volen fer estudiar els seus fills tant si mostren interès pel coneixement com si no.

En el cas català, les mancances polítiques no es poden separar de les culturals. Encara ara, hem d'assumir que més d'una generació no va ser escolaritzada en català

>> Part d'una pàgina manuscrita de Josep Maria Corredor.

Malauradament, sembla que ningú no va llegir llavors aquest llibre profètic ni en va extreure les conclusions adequades. M'agradaria pensar que encara hi som a temps.

Un dels eixos d'*Homes i situacions* són les conseqüències que va tenir la llarga dictadura franquista en la capacitat crítica i intel·lectual dels qui la van patir. Heus aquí un tabú clamorós: els polítics que ens governen van ser formats en un entorn poc respectuós envers la democràcia, en molts casos en un entorn obertament antidemocràtic: «Quan la por persisteix massa temps, l'enviliment és inevitable». Però no seria just que ens referíssim tan sols als polítics, ja que el que Corredor anomena «enviliment» afecta de la mateixa manera tots els ciutadans majors de cinquanta anys, que són els que tenen el poder econòmic, cultural i industrial. L'ou de la serp, insuflat al llarg de dècades d'educació ominosa, es manté en estat larvari i es manifesta quan sorgeix un problema, un imprevist o —diguem-ho tot— una crisi.

En el cas català, les mancances polítiques no es poden separar de les mancances culturals. Encara ara, hem d'assumir que més d'una generació no va ser escolaritzada en català. El pitjor és que la majoria dels afectats no han fet l'esforç d'aprendre pel seu compte el que l'Estat els va escatimar. Si hi afegim que només el contacte assidu amb textos modèlics pot garantir mínimament la competència lingüística, el panorama és desolador: «Davant d'una adversitat prolongada, l'actitud més negativa no seria la d'acontentar-se amb la parla pobra immigrada "del carrer" i renunciar insensiblement a les formes, sempre delicades, de l'expressió cultural, en el veritable sentit de la paraula: conrear?». La nostra desgràcia és que avui dia els encarregats de transmetre el saber encara estan pagant el peatge cultural del franquisme, que no se supera amb bones intencions sinó amb el que Josep Maria Corredor anomena «estudi». En

aquest sentit, hem de fer notar que la prosa d'*Homes i situacions*, situada entre el català estàndard i el literari, resulta perfectament reeixida.

Com a observador tenaç, Josep Maria Corredor l'encerta quan repassa els defectes del seu temps, que són si fa no fa els del nostre: l'obsessió pel cotxe, la televisió, la segona residència, la carrera dels fills, les vacances a l'estranger. Davant de tantes prioritats, l'ambició intel·lectual corre el perill d'esvair-se (tot i que ell no va conèixer l'auge de les xarxes socials, una eina que pot ser molt útil i enriquidora, però que sovint es converteix en una plataforma de banalització i dispersió). Les opinions, llavors, no són fruit del coneixement sinó de les sensacions, i es produeixen en forma d'exabrupte. «Els grans instintius han predominat en la història de la nostra cultura», escriu Carles Riba al·ludint a Josep Pla. *Homes i situacions* és, en aquest sentit, un llibre postnoucentista, que advoca per l'esforç de saber com a garantia d'una societat responsable.

Aquest any es compleix un segle del naixement de Josep Maria Corredor. Home informat i reflexiu, no s'equivoca ni tan sols quan es refereix a qüestions pròpies d'aquells anys, que ell no podia veure amb la nostra perspectiva. Em refereixo, per exemple, a la *gauche divine* o a les novel·les de José Gironella, que reben crítiques raonables i merescudes. En altres passatges evoca amb rigor i sensibilitat el concert que Pau Casals va dedicar a Pompeu Fabra el dia que el van enterrar, o els últims dies d'Antonio Machado a Cotlliure.

Homes i situacions és un reflex del que podria haver estat la cultura d'aquest país: ambiciosa, previsor, sòlida. En la nota preliminar, l'autor utilitza dues paraules que han passat avall: «testimoniatge» i «deure». L'última frase d'aquesta nota preliminar pot servir tant d'epitafi com de mascaró de proa: «Un sol reconfort, enmig dels desenganys: no haver volgut sucumbir a la temptació del ressentiment».

Vicenç Pagès Jordà
és escriptor.

L'encerta quan repassa els defectes del seu temps, que són els del nostre: l'obsessió pel cotxe, la televisió, la segona residència, la carrera dels fills, les vacances...